

Прогноз основних макроіндикаторів розвитку економіки України на період до 2024 року (квітень 2021 р.)

У 2021–2024 рр. відбуватиметься поступове відновлення української економіки (таблиця). Причому через ефект низької бази порівняння у 2021 році українська економіка, як очікується, зростатиме темпами близько 4% (найвищий рівень за останні дев'ять років). Утім, уже у 2022 році спостерігатиметься певне економічне уповільнення на тлі високої бази порівняння попереднього року. Основними рушійними силами економічного відновлення у 2021–2024 рр., на нашу думку, виступатимуть: приватне споживання, інвестиційний попит, а також більш високий випуск у сільському господарстві та переважної більшості секторів послуг.

Таблиця

Прогноз макроекономічних показників*

Показник	Прогноз			
	2021	2022	2023	2024
Національні рахунки				
<i>млрд. грн.</i>				
Номінальний ВВП	4871,83	5572,77	6300,641	7012,141
Національні рахунки				
<i>змiна до попереднього року, %</i>				
Реальний ВВП	4,0	3,8	4,2	4,3
Споживання				
Приватне	4,3	4,0	4,1	4,2
Державне	0,5	0,8	1,1	1,5
Валове нагромадження основного капіталу	8,3	6,5	7,1	7,7
Експорт товарів та послуг	2,3	3,1	3,5	3,8
Імпорт товарів та послуг	5,5	6,3	7,8	8,5
Випуск окремих секторів економіки				
<i>змiна до попереднього року, %</i>				
Сільське господарство	4,9	5,1	4,5	4,7
Промислове виробництво	2,5	2,8	3,1	3,5
Інфляція				
<i>змiна до попереднього року, %</i>				
Індекс споживчих цін (середній за рік)	8,2	6,7	5,8	5,1
грудень до грудня попереднього року	8,7	6,9	6,4	-
Індекс цін виробників (середній за рік)	25,2	18,7	14,5	10,0
грудень до грудня попереднього року	21,8	20,1	15,3	-
Зовнішній сектор				
<i>млрд дол. США</i>				
Рахунок поточних операцій	-1,1	-2,3	-2,7	-2,4
Обсяг експорту товарів та послуг	67,328	70,761	74,181	79,036
Обсяг імпорту товарів та послуг	69,407	75,173	80,086	86,193
Фінансовий рахунок				
Прямі іноземні інвестиції	0,844	1,211	1,855	2,533
Валові міжнародні резерви НБУ (на кінець періоду)	28,8	30,2	31,5	32,7
Обмінний курс, грн./дол. США				
середній за рік	27,9	28,45	29,15	29,9
Державні фінанси				
<i>млрд грн</i>				
Доходи зведеного бюджету	1397,107	1604,957	1820,885	2033,52
Видатки зведеного бюджету	1613,452	1783,286	1984,701	2173,763
Сальдо зведеного бюджету	-216,345	-178,328	-163,816	-140,242
Державний борг (прямий та гарантований)	-	-	-	-

Соціальні показники				
Рівень безробіття, у % до економічно активного населення віком 15–70 років	9,1	8,5	8,3	8,1
Середньомісячна заробітна плата працівників, грн	13910	15900	17400	18600

* Підготовлено для Консенсус-прогнозу Мінекономрозвитку України (квітень 2021 року)

Споживчий попит підтримуватиметься:

- подальшим зростанням реальних доходів громадян;
- зменшенням рівня безробіття на тлі створення нових робочих місць;
- розширенням пропозиції товарів і послуг (у результаті скасування карантинних обмежень);
- збільшенням попиту населення (зокрема на подорожі за кордон) на тлі поступового затухання його панічних настроїв.

Інвестиційну активність компаній у 2021–2024 рр. стимулюватимуть: доступні кредити для бізнесу (за програмою «Доступні кредити 5–7–9%»), відновлення внутрішнього та зовнішнього попиту, налагодження ланцюгів постачання, а отже, зменшення ризиків і рівня невпевненості підприємств щодо майбутніх прибутків. У свою чергу, покращення фінансових результатів підприємств разом із відносно сприятливою зовнішньоціновою кон'юнктурою та позитивними новинами щодо розробки вакцини сприятимуть поліпшенню ділових очікувань підприємств.

У 2021–2024 роках очікується відновлення високих темпів зростання імпорту (зокрема на тлі: реалізації відкладеного попиту на імпортні товари, зокрема у сегменті високотехнологічної продукції, а також зростання цін на імпортовані енергоресурси). Підвищений світовий попит на сільськогосподарські товари та харчові продукти підтримуватимуть зростання українського експорту. Натомість темпи останнього суттєво поступатимуться темпам зростання імпорту. Як наслідок, поточний рахунок платіжного балансу повернеться до дефіциту.

У 2021 році очікується прискорення інфляції. Серед факторів: активний споживчий попит, зростання цін на харчові продукти та сільськогосподарські товари (через менші, ніж планувалось, обсяги врожаю у 2020 році), підвищення цін на сировинні товари та енергоносії, девальвація національної валюти та підвищення мінімальної з/п у січні. У 2022–2024 рр. темпи інфляції, як очікується, поступово уповільнюватимуться, – серед іншого в результаті зниження цін на харчові продукти (на тлі більш високих обсягів врожаю сільськогосподарських культур відносно попередніх років), вичерпання ефекту низької бази порівняння та, ймовірно, більш жорсткої монетарної політики НБУ.

Середньорічна мінімальна заробітна плата у 2021 р. становитиме 6042 грн з урахуванням її підвищення до 6000 грн з 1 січня 2021 р. та очікуваного (встановленого Урядом) підвищення до 6500 грн з 1 грудня 2021 р. У наступні три роки збережеться тенденція зростання мінімальної заробітної плати, але нижчими темпами, ніж у поточному році – приблизно на рівні 7–9% щорічно, – що обумовлюється досить помірним очікуваним зростанням реального ВВП і невисокими темпами інфляції у 2022–2024 рр. За оцінками, за 2021–2024 рр. середньомісячна мінімальна заробітна плата зросте з 6042 грн до 7611 грн, або на 26%. Відповідно, очікується зростання середньомісячної заробітної плати

працівників (з темпами зростання, що уповільнюватимуться у наступних роках)
– з 13910 грн у 2021 р. до 18600 грн – у 2024 р.

У 2021 р., скоріш за все, не вдасться значно скоротити рівень безробіття, що утворився у 2020 р. унаслідок упровадження широких обмежувальних заходів в умовах пандемії, викликані COVID-19. Певні обмежувальні заходи будуть застосовуватися й у 2021 р., а можливо ще й у 2022 р. Разом із тим, виникнення нових форм організації роботи підприємств і організацій сприятимуть відновленню їх діяльності та, відповідно, відновленню зайнятості.

Отже, протягом 2021–2024 рр. очікується скорочення рівня безробіття – з 9,1% у 2021 р. до 8,1% у 2024 р. за рахунок відновлення позитивної динаміки реального ВВП, поступового відновлення роботи підприємств, упровадження нових форм залучення працівників до процесу виробництва.

Незважаючи на заяви уряду щодо зниження тарифів на природний газ для населення, навряд чи це станеться у 2021–2024 рр., особливо враховуючи суттєве зменшення обсягів транзиту природного газу через територію України внаслідок очікуваного уведення в експлуатацію газопроводу «Північний потік». Крім того, потрібні значні кошти на здійснення пошукових робіт і розробку власних газових свердловин, підвищення (індексацію) заробітних плат працівникам галузі, модернізацію старих газопроводів тощо. Отже, незважаючи на те, що у січні 2021 р., порівняно з груднем 2020 р., індекс цін на природний газ для населення становив 95,5%, тобто тариф зменшився на 4,5%, після кінця опалювального сезону слід чекати підвищення тарифу – принаймні на 15–20%, тобто на 20–25%, порівняно з груднем 2020 р. (відштовхуючись від підвищення тарифу на 56,3% у грудні 2020 р., порівняно з груднем 2019 р.). У наступні 2022–2024 рр. тарифи на природний газ також зростатимуть, принаймні внаслідок підвищення заробітних плат і модернізації обладнання – на 10–15% щорічно. Очікуване зростання тарифів на природний газ стане поштовхом для збільшення тарифів на опалення. Крім цього, на підвищення тарифів на опалення впливатиме необхідність підвищувати (індексувати) заробітні плати та спрямовувати значні кошти на модернізацію дуже зношених і морально застарілих систем опалення. За очікуваннями, тарифи на опалення зростатимуть щорічно на 5–15%.

У 2021–2024 рр. очікується суттєве зростання тарифів на електроенергію. У 2021 р., що становитиме принаймні 36,6%, – за рахунок підвищення, що відбулося у січні 2021 р., порівняно з груднем 2020 р. Підвищення тарифів у наступні роки очікується на рівні 15–20% щорічно і буде підтримуватися зростанням цін на енергоносії, необхідністю збільшення (індексації) заробітних плат у галузі, необхідністю оновлення та модернізації електромереж.

Ризики прогнозу

Висока вірогідність подальшого падіння обсягів міжнародної торгівлі, що зумовить збереження тенденції скорочення обсягів експорту продукції українських товаровиробників, насамперед товарів легкої промисловості, експорт якої у 2020 р. зменшився майже на 20%, що стало додатковим

чинником падіння виробництва стосовно цього виду діяльності, а також продуктів харчування, металургійної та машинобудівної продукції.

Невизначеність ситуації щодо пандемії залишає високою вірогідність ускладнення трудової міграції, що може призвести до скорочення надходжень валюти від трудових мігрантів та погіршення ситуації на ринку праці України.

Ризиками є наближення термінів запуску газопроводу «Північний потік» і втрата доходів від зменшення обсягів транзиту природного газу через Україну, недостатньо активна політика уряду щодо розробки власних газових свердловин, модернізації систем газопостачання і опалення, політика уряду щодо заробітної плати, а також повільне відновлення роботи підприємств через збереження, у тій чи іншій формі, карантинних обмежень – у 2021–2022 рр., у першу чергу це стосується діяльності малих підприємств і самозайнятих осіб.

Можливе погіршення макроекономічної ситуації за рахунок посилення карантинних обмежень у 2021 р. і запровадження карантинних заходів протягом 2022 р. Крім того, ризиком прогнозу стане активізація інфляційних процесів, а також посилення бюджетних обмежень, девальвації національної валюти і загрози банкрутства у випадку неотримання державою очікуваних кредитів МВФ.